[illegible] fin et [illegible]
[illegible] adimplemento no
[illegible] nō obtinet ad nob
[illegible]
[illegible]
[illegible] Orō.
[illegible] ut nos
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Amen [illegible]
[illegible]

B [illegible]
[illegible]
na ut quod pro [illegible]
intercessione [illegible]
meo. De sancto [illegible]
Gaudent in celis [illegible]
H [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] natal[illegible]
In [illegible]
[illegible]
[illegible]

25

3520/A

Non mentionné
dans les Annales

3450

Plantinianes

O. XXIII

16/j

[illegible]
8/10/12

EMBLEMATA
ADRIANI IVNII
MEDICI.

Ouergheſet in Nederlantſche tale deur M. A. G.

T'ANTWERPEN,
Ghedruct by Chriſtoffel Plantin.
M. D. LXVII.
Met Priuilegie.

Aen de Eerbare, verſtandige, ende welgheborene Ionckvrouwe Charlotte van Weiſſenborch: S.

GHělijck dẽ dach lãck valt dẽ heurlinck moe en mat,
En t'iaer den Weeſen nau int bedwanck altijt,
S'gelijcx my den tijt verdriet, eer ick hoe en wat
Can verſinnen, dat mocht dienen t'uvver iolijt,
En oock niet min tot eens anders baet en profijt.
Maer vvant ick ſulcx van my ſeluen alleene
Niet en vermochte, heb ick ghenomen ſubijt
Deſen Autheur te hulpe, die (ſoo ick meene)
T'ſelue nu doen ſal in ons ſprake reene,
Lat hy ghedaen heeft, en noch doet int Latijn,
Al is hy van vvorden cort, en van forme cleene:
D'vvelck ghy niet aen en ſiet, maer t'elcken termijn
Merct aen den ſin mits uvven gheeſt dinijn:

V vrient ende dienaer,
M. A. G.

M. A. G. vvenſcht den goet-willighen Leſer d'opperſte goet.

NA dyen ick, beminde Leſer, ouergeſet hadde d'Emblemata des Edelen, vermaerden, ende ſeer gheleerden Ioannis Sambuci, deur t'vermanen eñ toeſtoken des ingenieuſen ende gheleerden Coſmographen Abraham Ortels, mijnen byſonderen goeden vrient, dyen ickſe oock alleene, ghelijckſe hem toebehooré, ghedediceert ende toegheeychent hebbe, ende ten coſten des alderneerſtichſten Printers Chriſtoffel Plantijns, die ter liefden ende tot vorderinghe van alle ſtudioſen in alderhande tale, behaluen ſijnen aerbeyt, oock gheenen coſt en ſpaert aen alle t'ghene dat tot verbeteringhe eñ vercieringe der goeder boecken eenichſins dienen mochte, ſoo dat ſijne wercken ghenoech betuyghen: Soo en heb ick niet connen ghelaten, ick en hebbe my oock moeté pijnen om des hoochgheleerden Medecijns, Philoſoophs ende Hiſtorieſchrijuers Adriani Iunij Emblemata, na mijn cleyn vermeugen in onſer talen oock ouer te ſetten: alleenlijck verweċt zijnde deur de fray

inuentien, bevallicheyt, lichticheyt, ende dat t'meeſt is, volheyt vā goede leeringe der ſeluer. Ende al heeftſe d'Autheur int Latijn noch met gheleerde Cōmentarien verclaert, ſoo en heeft ons nochtans ſulcx niet grootelijck dunckē van noode zijn hier by te voeghen, aenghesien dat ſy meeſtendeel claer ghenoech van haer ſeluen zijn, ende noch met die onderſte vier Regelkens dichts fijn wtgheleyt wordēn. Aengaende den oorſpronck, eyghendom, ende t'ghebruyck van aldusdanighe Emblematen, daeraf heb ick breeder gheſproken in mijn voorreden totten Leſer op die voorſ. Emblemata Ioan. Sambuci, welcke oock dienen ſal tot verſtande van deſe, ende alle duſdanighe Poëterie den ghenen dieſe noch onbekent is. Dus nemet in dancke, beminde Leſer, ende leert met ghenuechten.

Den eerſten Septembris. 1567.

Tis

T'is licht alle dinghen te berispen, ende
Men behoort open van herten te zijn.

Momus bē ick sonder vader vandē nacht ghebozen/
Berispende gheirne elck dinck bysondere:
Waerom ick den mensch wilde met een traly vozen
Gemaect hebben/om te sien watter schuylt ondere.

Haet der ſnateraers ende clappaerts.

Ghelijck den Elephant haet t'gheerijſch der ſwijnen
  Bouen alle honden en ſerpenten fel/
Soo hoort een Prins te ſchouwen t'allen termijnen
  Clappaers die ouer al t'wiſt ſaeyen mits harẽ rel.

Onſteffe-

Onsterffelijcke eere deur aerbeyt vercreghen.
Totten Cardinael Granuelle.

T'serpent hebbende sijnen steert inden mont/
En eē spaey int middē/dē lauwercrās omringt fier:
D'welc bediet/dat na veel aerbeyts volgt t'alder stō
Onsterffelijcke glorie diemen altijt singt hier.

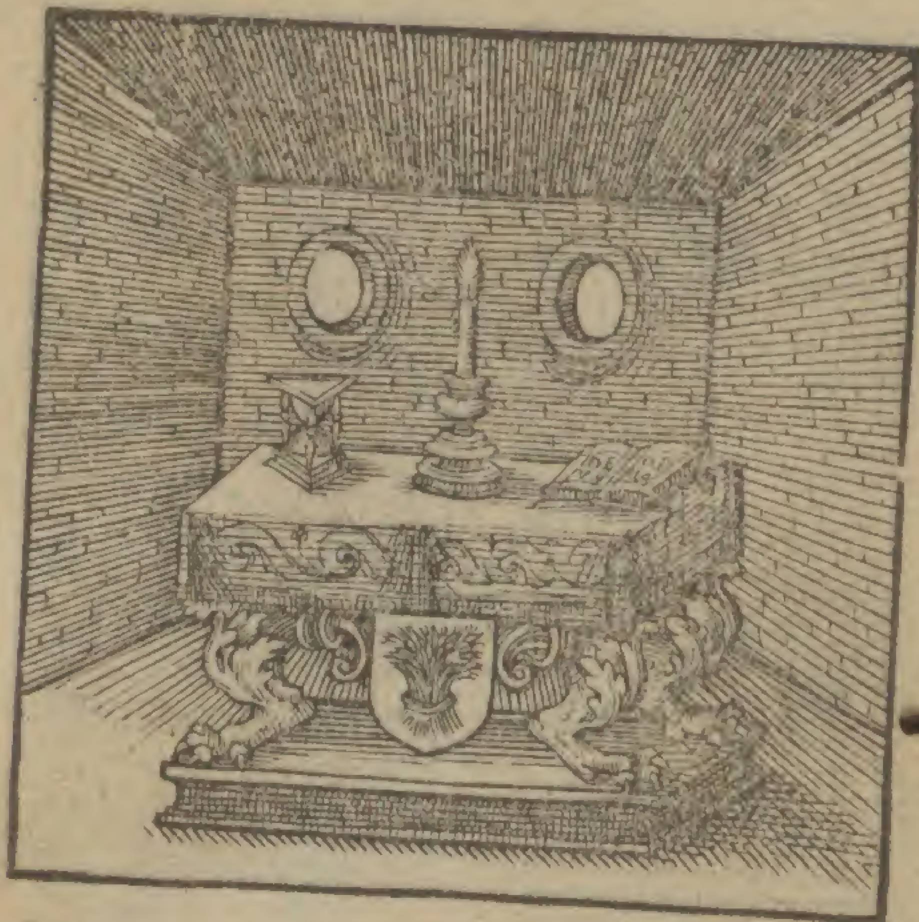
Ongheſtraftheyt is de moeder van dertelheyt.

Hier huppelen en ſpringen die muyſkens ſonder vaer
Op de catten/ die beſloten zijn inde valle.
S'gelijcs als de vreeſe wech is van t'perijckel ſwaer/
Worden die bloode zijn / oock ſtoutmoedich alle.

Waken

Waken is t'leuen der menschen.

In boecken waken / en midts leeren d'uren meten/
Dats t'beste deel des leuẽs / t'ledich leuẽ verdwijnt:
Wã die spreect de faẽ / maer de trage wordẽ vergeten.
Dit leert ons t'opẽ boec / dẽ tijt / en de keers die schijnt.

Wt Peys comt alle ouervloedicheyt.

Peys leydt hier dē guldē Plutū met haer rechte hant
En heeft inde slincke des ouervloedicheyts horen.
Dats / dat alle goet oueral groeyt abondant/
Als ouer Mars triumpheert den Peys vercoren.

Laet

Laet blijcken vvat in v is.

Tot Ioachimum Hopperum Raetſheere der C. M.

Wat in v borſt is / zijdy onderſoeckende/
O Pelicaen/ en gheeft uwen ionghen t'leuen:
Soo om te ſoecken wat in v ſteect zijt v vercloeckẽde/
En laet blijcken t'verſtant dat v is ghegheuen.

Valſche

Valſche beſchuldinge is een grouvvelijcke peſte.

Den Peirboom verlieſt ſijn bladers zijnde gheſteken
Mettē ſtrael des fenijnichs diers Paſtinaca genaēt:
Niet anders can een valſch laſteraer met ſijn ſpreken
Omkeeren alle rijcdōmen en ſtaten hooch befaemt.

Nijt

Nijt is des vromicheyts naevolgher, ofte ghesfelle.

Des Dadelboōs sop is seer hooch inde locht verheuen:
Maer onder hebben vorschen en slangē haren stal:
S'gelijcx wordense die hier vromelijck leuen
Vander booser nydighe tonghe veruolcht oueral.

Begheerte

Begheerte sonder hope.

De leeu verscheurde eē hert in s'honts aēschouwen/
Dyer te vergheefs af begheerde te hebben swat:
Soo ghebueret den ghenen / die stelt sijn betrouwen
Op eens anders doot/ blijuende van hongher plat.

Wy

Wy vvillen altijt dat Godt onser begheerten diene.
Tot Splinter van Harghen, Ridder.

Tyros hadde Apollinem in gout beslaghen wel/
Sparta hiel Martem met ijsere boeyn vast/
Athenen maecte Victoriam sonder vloghels snel:
Soo wilt elck Godt hebbē na dat sijn begeerte past.

De

De gauen van eender huysvrouvven.

De Spartaensche Venus sit hier ghebonden/
Hebbende d'aensicht bedect als zijnde beschaemt/
Reyn schaemte/ vaste liefde t'allen stonden/
En bewaringhe des huys den vrouwen betaemt.

Wijsheyt

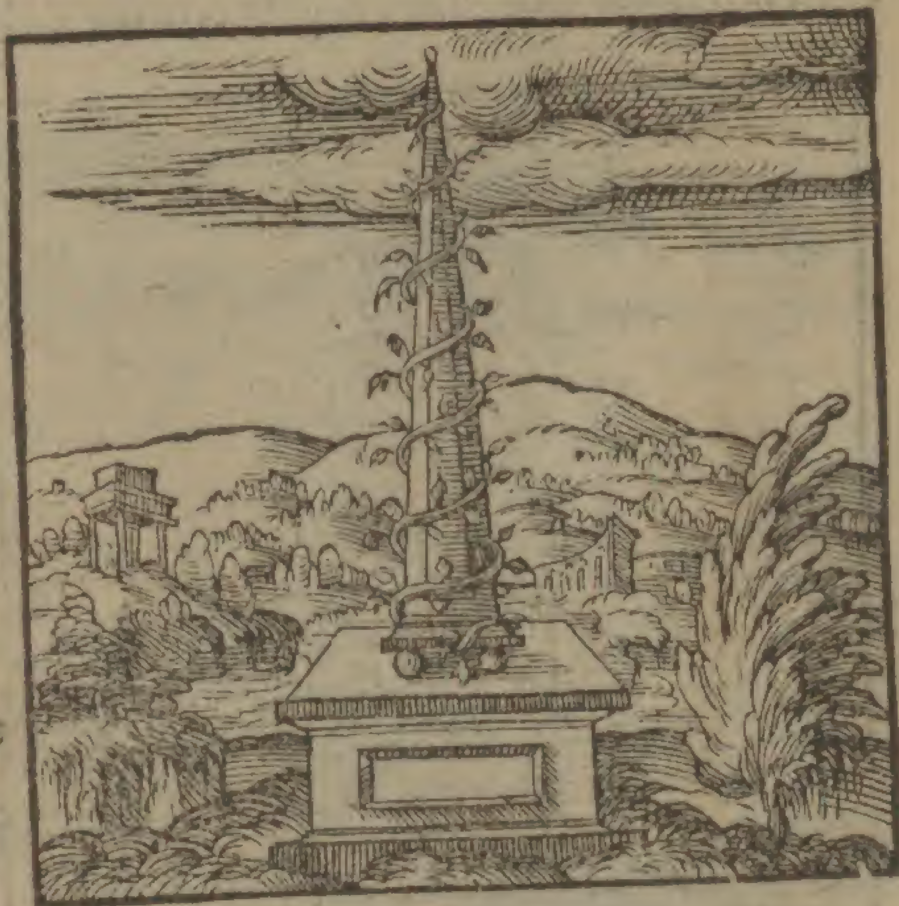
Wijſheyt met ſtercheyt vereenicht.
Tot Philippum Cobelium Raetſheere der C. M.

Mercurius ionck en ſterck ſtaet hier eenpaer
Vereenicht metten ouwen:
Sterckheyt is onuerwinlijck als wijſheyt is by haer:
Maer anders moet ſy flouwen.

B Der

Der Princen rijckdōmen is der ghemeynten onderſtant.

Ghelijck het veyl hangt / zijnde altijt euen groene /
Aende Pyramiden der Egyptſcher Heeren.
Soo houdt t'conincx rijckdō d'arm volck in ſayſoene /
En ſoo bloeyt altijt eē vaſt ghemoet niet om v̄keerē.

Hem

Hem ſeluen vervvinnen, is prijs vveerdich.
Tot Arnoldum Saſbotum Raetſheere.

Die ghecroonde hoppe zijnde vanden dꝛuyuẽ cranck/
Wapent haer met een adiant-tacxken groene:
Sterct v ſo met leeringe t'ſeghẽ der begheertẽ dwãc/
En beneemt des wijns cracht mits ſoberheyt coene.

Sotheyt ist alle dinck vvillen omvatten, oft grijpen.

De kinderen die de bobbelen inde locht
 Vlieghende willen vanghen/doen al verlozen pi n:
Maer die diuersche consten / oft eeren onbedocht
 Nauolcht/ dunct mij sotter dan de kinderen zijn.

Godlo. s.

Godloosheyt moetmen bedvvingen ende vytroeyen.
Tot Iacobum Susium.

Den voghel (vyant alder slanghen) is hier ghestelt
Op eenẽ scepter/die op dẽ rug eẽs Nylpeerts staet.
Dats dat dẽ scepter des gherechticheyts met ghewelt
De houerdighe godloose temt en verslaet.

Hoort vele, ſpreeckt vveynich.

D'weſelken ontfangt deur haer oore haer vruchten/
Diese namaels baert deur haren mont onſacht.
Ontfangt oock ſoo metten ooren alle gheruchten/
Maer ſpreeckt weynich t'ghene dat ghy eerſt lang hebt bedacht

Voor-

Voorſienicheyt.

Tot Iacobum Endium.

Den Lyntworm wetende van te voren wel
    Hoe verre hun ſtrecken ſullen des Nyls vloeden/
Legt ſijn eyeren op plaetſen vry van ſulck ghequel/
    Ons leerende d'aenſtaende quaet te verhoeden.

Met vveynich te vreden, beter hopende.

D'opene roosen den heesschen crekel alleene proeft/
De ghesloteue latende tot op een ander tijt:
Soo ghebruyct de wijse dat hy heeft onbedroeft/
En bereyt hem tot beter met ganscher vlijt.

Der

Der gheleertheyts cieraet, is eendracht: en lof is haeren loon.

Tot Ioannem Sambucum Pannonium.

Een hert in haer clauwen dees cranen houwen siet/
En eenen gouden rinck met hunnē becken tsamen:
Glorie behoort den studien sonder flouwen yet/
En liefde en vrede den eendrachtighen betamen.

Een vleyaert is der ghemeyner wvelvaert schadelijck.

Ghelijck den rasenden Leeu haest wordt ghenesen/
Ist dat hy een simme verslint/ alsoomen schrijft:
So verlost een Coninck sijn lant ghepresen/
Van veel quaets/die den vleyaert wt sijnen houe drijft.

Tis

Tis groote ſtoutichey t, Godlijcke dinghen nau onderſoecken.

Tot Cornelium Muſium Delphum.

Den dorſt verſlact d'Egyptſche Palme onrijp ghetē/
Rijp ſijnde berooftſe dē mēſch van tong' en verſtāt:
Soo doet oock t'diep onderſoeck van Gods ſecreten/
Maer wijs is hy die niet en overtreet dē eerſtē rāt.

Een maecht moet voor haer reynicheyt ſorghen, ende een vrouvve voor haer huys.

Den draeck moet hem hier onder Minerua booghen/
En de ſcilhiltpadde treedt Venus ōder haer voetē:
Dats/dat eē maecht altijts haer eere heeft voor oogē/
En dat de vrouwē in ſtilheyt t'huys bewarē moetē.

T'beelt

T'beelt eens Medecijns.

Totten ſeer experten Medecijn, M. Marten de Coſtere.

Wie iſt die hier dus ſit metten Laurier ghecroont/
En wat bediet dē ſcepter/ſtoc/drace/haen/en hōt?
Deſe regeert en gheneeſt de crancke onghehoont/
Neerſtich/getrou/eerwerdich/en wacker t'alō ſtōt.

D'onghe-

D'onghestadicheyt der Fortuynen.

De swanckelbaer Fortuyne/ en can haer niet houwen
Op een plaets / maer soect altijt een ander logijs:
Dies hebben die van Smyrna dees goddin vol ontrouwen
Sonder voeten en met vlogels ghemaect prijs.

Claer-

Claerlijck ſalmen van God ſpreken, ende t'herte ſal verborghen zijn.
Tot Ioannem Becanum Medecijn.

Des Perſbooms bladeren ghelijcken der tonghen/
En ſijn appelen hebben eẽs menſchẽ herts fatſoen:
De ſprake/ die t'hert bewijſt/ gheuoelt onbedwõghen
Van God/ maer t'hert houwet ſecreet ꝟborgẽ coẽ.

Eens

Eens Princens nederlaghe, verschilt veel van eens ghemeynen mans ongheluck.

Hier staet dẽ Eyckenboõ seer vast sonder loof of blat/
Die dẽ Nordẽwint heeft afghewaeyt t'elckẽ keere:
Soo can een Prins/dyen Nemesis van lant en schat
Berooft heeft/noch wel bewaren sijns stams eere..

Een-

Een Priester moet cuysch ende vrij van herten zijn.
Tot Matthiam Herium

Waerom en wildy / o Priester / t'veyl niet aenruren?
En waerom schoudy den gheknobbelden rinck?
D'aenlockende Venus vliedt / Priester / t'allen uren /
En houdt v hert vry en onsculdich van alle dinck.

Te ſpaey ſchoudt hy den laſt, dyen eens aenveert heeft.

Te ꝟgeefs wilt hē dē ſtier ontſlaē vā t'ſiocs bedwāck
Na dat hijt eens heeft aenden hals ghehadt/
So weyghert hy hē te ſpaey/die eens met ſijnē danck
Aēueert heeft t'houwelijc/oft diēſt vā eenige ſtadt.

Wel-

Weluaert eñ verderffeniſſe comt al vvt eẽder fonteynẽ.

Tot Antonium Hofſlach Aduocaet.

T'nieſcruyt doot ons / en t'maeckt gheyten en vo=
ghels vet/
T'vier doet ons leuen/ daer oock haeſt veel goets
deur verdwijnt:
T'ſprekẽ maect eenẽ mẽſch vã ſcult reyn oft beſmett
Sõtijts geneeſt medecijne/ die dic ſwaerlick pijnt.

Langsaemheyt sal rassicheyt, ende dese sal vvederom d'ander temperem ende matighen.

Waerõ toõt ghy ons desen vlogel en schiltpadde toch/
Hebbende eenẽ voet om hooch/ en eenẽ op d'eerde?
Maticht alle dinck/ haesticheyt mits toeuen noch/
En traecheyt met snelheyt mengẽde als d'expeerde.

T'mis-

T'misbruyck des goets.

Op de bloeme daer de spinne wt suycht haer fenijn/
Haelt het bieken sijnen honich met voorspoeden:
So maect eẽ woort/vre oft discoort/en de scrift diuijn
Is een sweert den boosen/en eenen schilt dẽ goeden.

Den vvijn scherpt het verstant.

Waerom hebdy ghy Borghers van Amycla stom/
Den druysdragēden Bacchū vloghels ghegeuen?
Bacchus verheft het verstant vander eerden alom/
En voeret om hooch/ als t'peert Pegasus sonder
sneuen.

Soeckt

Soeckt als ghy ionck sijt, eñ ghebruyct als ghy out sijt.
Tot Andream Osteruicum Splinters sone.

Op d'een sijde staet hier een ionck man en aerbeyt/
En op d'ander sijde is een out man ghesceten
Hebbende voor hem spijse en dranck plantcyt:
D'welck leert dē iongē swinnē om in d'outhz t'etē.

Venus macht.

Wat bedict / o Venus/ den hemel bouen v hooft?
Dat my den God Jupiter oock onderdaen is.
En d'oelsaet? ick stille die van sinnē schijnen berooft:
En d'appels root? mijn wellust daer by ōstaen is.

De

De deucht is ſvvaer, maer vruchtbaer.

Tot Hieronymum Tennerum des Conincs van Denemarcken Cancelier.

Den Pijnappel / die Cybele toeghewijdt is/
Houdt veel ſoete keernen in hem hert beſloten:
Hooghe wijſheyt met veel ſwaricheyts bevrijdt is:
Maer oock is ſy vol van ſoete vruchten ghegoten.

Een quaet vvijf.

Als de serpentinne vierich ontsteken is/
Vlietse met t'manneken / dyen sy t'hooft daer na afknaecht.
T'selue aen een erch wijf dicwils ghebleken is/
Die eerst vliet mettē man / en na veruloect onuersaecht.

Die

Die met een quaet oueruallen is:
vreest noch een ergher.

T'duyfken sittende in een keuie gheuanghen/
Vreest noch ghegrepẽ te worden vandẽ Arent fel.
De benaude sorcht altijt een meerder verstranghen/
Des hy sijn lijf en goet pijnt te bewaren wel.

T'vier

T'vier der liefden brant altijt.

Siet hoe dees toortse van haers selfs vier verbrant/
En oock ghesmoltē wort vandē byligghēde viere:
Soo verdwijnt eē liefhebber zijnde by sijn lief plaisāt/
Lijdende daer af zijnde niet min pijnen een siere.

Bedvvingt v tonghe.

Waerom bedecty / o Scytha/ met uwer hant
U wen buyck / v schamelheyt / en lippen mede?
Schoudt gulsicheyt en oncuysheyt aen elcken cant/
En bedwingt v tonghe/ die oyt t'meeste quaet dede.

Godt

Godt ſuldy lief hebben en ontſien.

Die van Memphis ſtelden voor haer tempels fier
Het tweeformich Sphinx/ leerēde mits ſulcke vōdē
Godt liefhebben/ als zijnde den goeden goedertier/
En wederom vreeſen/ als een ſtraffer der ſonden.

Saech-

Saechtmoedicheyt ofr lanckmoedicheyt vervvint.
Tot Victorem Giselinum.

De cracht des Noordenwints groote boomen velt/
Waer tegē t'riet blijft staē/d'welc wijct aē alle sijen:
Soo verwint de patientighe alle ghewelt.
Doet oock soo/ Victor met naē en daet t'allē tijen.

Den

Den tvveevvech des deuchts ende der ſonden.

Twee wijfs ſeer diueers om Herculem ſtrijden hier/
waeraf d'eene ſchijnt ghepalleert / en d'ander grof
en rou:
De deucht wilt dat hy haer volghe ſonder mijdē fier/
En welluſt hē gheerne in haer ſondē vſmoorē ſou.

Godt

Godt haet onſchamelheyt.

Eenē hauick ſnel/eenē viſch/en een Nylpeert wreet/
  Hoe comen deſe hier dus by een gheraemt ſijn?
Dit gheeft ionck en oudt te kennen ghereet/
  Dat God haet die onbeſcaemt zijn.

Philoſophie is een plaeſter der gramſchappen.

Gheen dinck ter werelt en vreeſt den leeu ſoo ſeere
Als een tortſe/ die ſijn felheyt doet verdwijnen.
Soo ſinct een wreet ghemoet deur de brandende leere
Der hemelſcher wijſheyt/oft deur vreeſe der pijnē.

Die vlucht en pijnen svvaer, doen my verdvvijnen cla

Waerom o hert/ sijnde met eenen pijl deurschoten
Steldy v dus snellijck aent loopen ghereet?
Dits de conditie eens lief hebbers onuerdroten
Die vliedēde in sijn herte draecht eē wonde swee

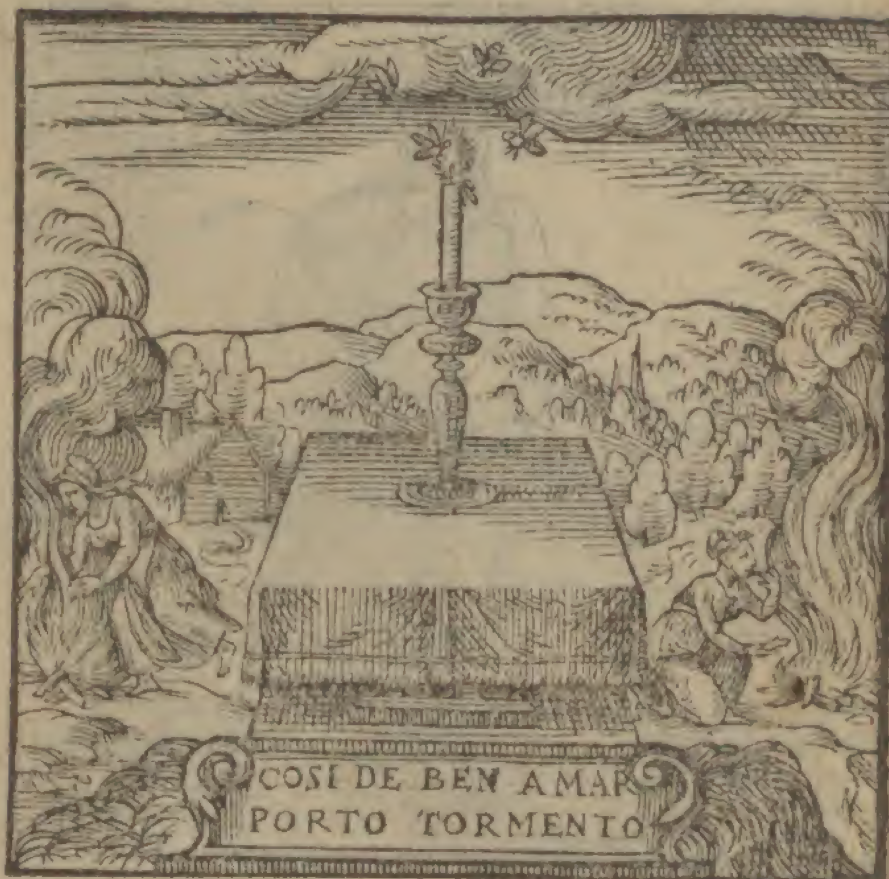
Een Prince en sal sijn ooren niemanden subiect maken.

Die van Creten hadden Ioui een beelt ghestelt
Van coper seer hooch sonder oopene oore:
Leerende dat eenen Prince/ die als een helt
Regeert/ betaemt vry te houden sijn ghehoore.

Het

Het torment der oprechter liefden.

Siet hoe dees vlieghe haer seluen brenghet ter d
Vliegende in een brandende keerse sonder m
Alsoo en vint een arm vrijer / die syn liefde bloot
Altijt nauolcht / niet dan druck en lijen.

De deuchden eender huysvrouvven.

aẽde op eẽ schiltpad/ houdt dees in haer rechte hãt
Eenen sluetel / en met d'ander sluytse haren mont:
n vrou en sal niet gaen clappen aen elcken cant/
Maer neerstich haer goet bewaren tot alder stont.

Deucht

Deucht en wijct niet voor vier oft swveert.

Een hellebaerde op d'een sijde/en een fackel die bran
Op d'ãder sijde/steken hier dweers deur desẽ rinc
D'welck bediet dat een stantuastich ghemoet vailian
Verwint / en onueruaert versmaet alle dinck.

Die tot eeren comen vvilt, die moet schouvven
sijnen buyck, pluymen, en vrouvven.

Waer loopty henen? en van swijen vliedy subijt/
O loffelijcke fame?
Ick verlaet die t'bed bemint en Venus altijt/
En den buyck dient met blame.

De

De vvaerheyt vvort deur den tijt gheopenbaert,
en deur tvviſt en tvveedracht verduyſtert.

O Saturne wat treecty int licht dees maghet naeckt/
En waerom willen die wijfs met eerde stoppen
den gracht?
D'wtkÿckẽde waerhz/ des tijts dochter onghelaeckt
Willẽ twist/nijt/en achterclap/ ꝟduysterẽ met macht.

Verderffelijcke tvveedracht.

Discordia hebbende een lancie bloedich/
Dat hooft vol slãghẽ/staet op eenẽ blaesbalck hier.
En t'hooft vol slãghẽ/staet op eenẽ blaesbalck hier.
Dats/datse de herten ontsteect tot crijch verwoedich/
En dat eẽ quade tonghe veel ter doot brengt schier.

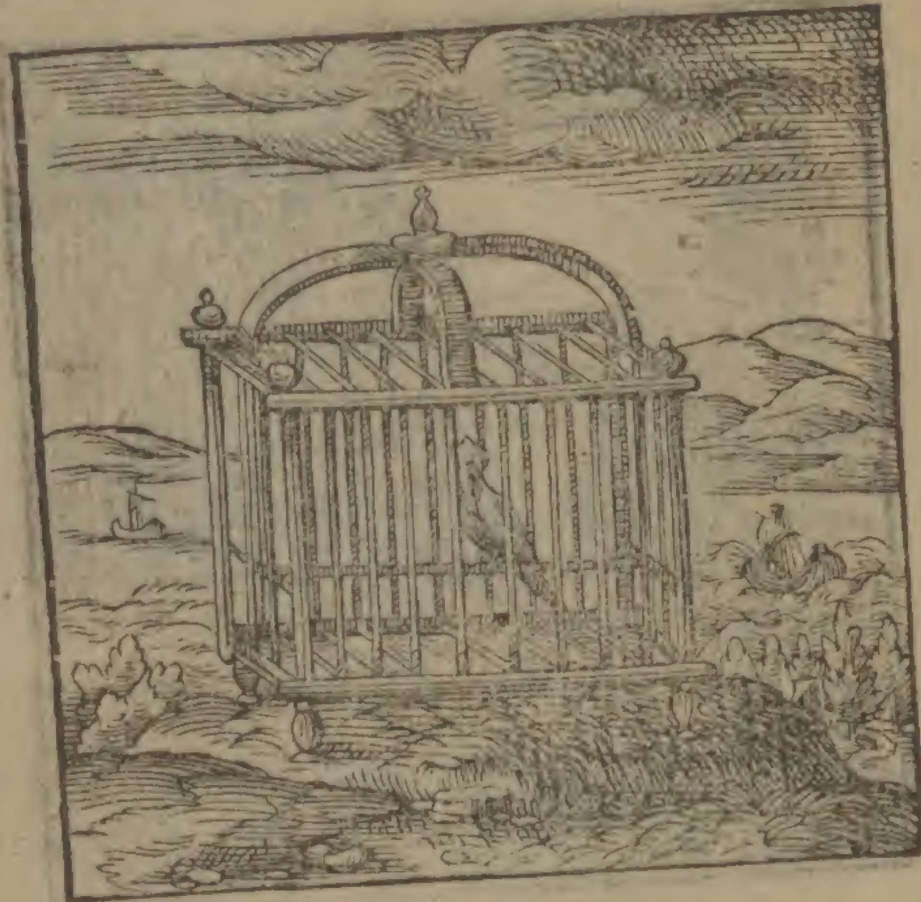
Onghe.

Ongheueynſde ionſte.

Een vlieghe ſuycht niet dan etter wten ſeeren/
Een bie wten bitteren tijmoes honick verſaemt:
Den gheleerden ongheueynſde ionſte vol eeren/
En den nijdighen laſteringhe betaemt.

Slauernije is een gheuanckenisse des gheests.

Den Nachtegael die ons den ſoeten Lenten melt
Swijcht als hy in een gyoole gheſloten is:
Dieẽſtbaerheyt houdt dẽ gheeſt geuãgen met geweꝛ
Daer deur hem een ſlot voor den mõt gheſchotẽ i

Der rijcken grooten nae-sleyp van knapen.

De Rupsen steckende t'hayr op met houerdije
Cruypt lāgs der eerdē met meer dā duysent voetē:
Soo gaen dees Jonckers met haer handen int sije/
Dyen veel knapen altijt nauolghen moeten.

Ghedue-

Gheduericheyt vervvint alle herdicheyt,
Tot Petrum Iunium mynen ſone.

Dry gulde heyblocs / een teecken des aerbeyts vol
herdich/
Heuet t'huys van Huſen machtich altijt gheeert
Gheſtadighen aerbeyt/ en neerſticheyt veerdich
Verwint ten leſten alle dinck hoe hert gheweert.

Ee

❧ Een Epigramma tot deſe propooſte ghemaect by den Ouerſetter, waeraf d'eerſte letteren den name begrijpen.

N iemant en was oyt ſoo benaut op alle ſijen/
O ft hy en conſte / na Ciceros belijen/
S oo verre hy hem beghaf met ganſcher vlijt
T ot dat hy beſtont/ ymmers wat by tijen
R echten wt / en oock volbꝛenghen met iolijt.
A lſoo dat Saluſtius vermaert bꝛeet en wijt/
V vel met recht gheſchꝛeuen heeft/ dat t'onrecht ſeere
I eghelijck claecht ouer ſijn Nature onbevꝛijt/
N oemende die coꝛt van leuen / cranck en teere.
C ontrarie ſalmen bevinden mits goede leere/
A ls datter niet beters en woꝛdt bevonden bloot/
M aer dat ons neerſtichept ghevꝛeect veel meere/
V vaer deur wy van veel ghebꝛeken en ſonden groot
S ouden bevꝛijt woꝛdē binnen ſ'wercls rondē cloot.

Patiens terit omnia virtus.

F I N I S.